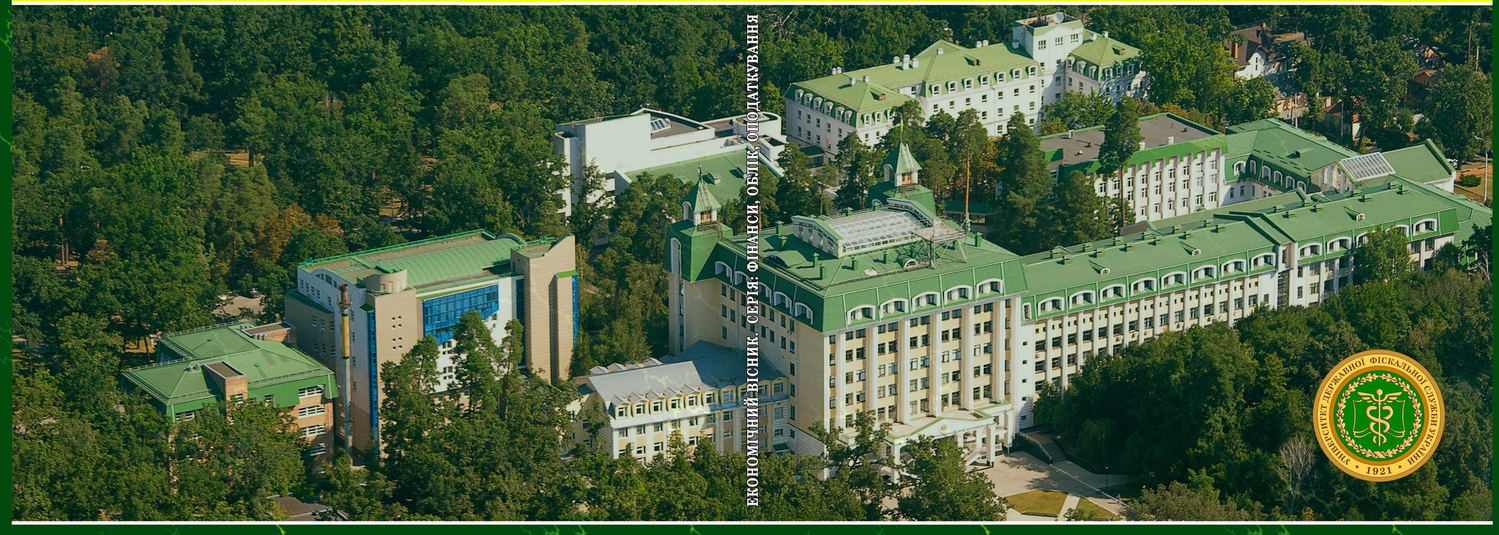
ISSN 2617-5932

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ВИПУСК 8 2021

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК. СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

- ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК. СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ
- ECONOMIC HERALD. SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION
- UNIVERSITY OF STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

Випуск 8 2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:
ШЕВЧУК ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
Заступники головного редактора:
МАЦЕЛЮХ НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ОНИШКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
Відповідальний секретар:
ДРУЖИНСЬКА НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА, к.е.н., УДФСУ (Україна)

Редакційна колегія:
АЛЕЙНІКОВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА, д.н. держ. упр., професор, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Україна)
АНДРУЩЕНКО ВОЛОДИМИР ЛЕОНІДОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
БЕЛІНСЬКА ЯНІНА ВАСИЛІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
БЕРЕСЛАВСЬКА ОЛЕНА ІВАНІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
БОЯРКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА, д.е.н., доцент, ДВНЗ «Університет банківської справи» (Україна)
ГУРОЧКІНА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА, д.е.н., доцент, УДФСУ (Україна)
ДІДЕНКО НІНА ГРИГОРІВНА, д.н. держ. упр., професор, Національний університет охорони здоров'я імені П.Л.Шупика (Україна)
ДУБИЧ КЛАВДІЯ ВАСИЛІВНА, д.н. держ. упр., професор, Національний університет охорони здоров'я імені П.Л.Шупика (Україна)
ДЯЧЕНКО СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА, д.н. держ. упр., Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ЗАЛІЗКО ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ, доктор економічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ІЛЬЇН ВАЛЕРІЙ ЮРІЙОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА, д.е.н., професор, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Україна)
КАРТАШОВ ЄВГЕН ГРИГОРОВИЧ, д.н. держ. упр., доцент, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Україна)
КОВАЛЕНКО ЮЛІЯ МИХАЙЛІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
КОЖИНА АЛЛА ВАСИЛІВНА, к.н. держ. упр., доцент, Національна академія державного управління при Президентові України (Україна)
КОЛЯДА ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА, к.е.н., с.н.с., доцент, УДФСУ (Україна)
КРАЄВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ЛІСОВИЙ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
МАРТИНЕНКО ВАЛЕНТИНА ВІТАЛІЇВНА, д.е.н., доцент, УДФСУ (Україна)
МЕЛЬНИК ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ, д.е.н., професор, Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» (Україна)
ОЛЕШКО АННА АНАТОЛІЇВНА, д.е.н., професор, Київський національний університет технологій та дизайну (Україна)
ОСМІЯЧЕНКО ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ, д.е.н., професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ПАСІЧНИК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ, д.е.н., професор, ННЦ «Інститут аграрної економіки» (Україна)
ПАШКО ПАВЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ПЕТРУХА СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ, к.е.н., доцент, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (Україна)
ПИЛИПІВ ВІТАЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ, д.е.н., професор, ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана» (Україна)
РИПІА СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ, д.е.н., професор, ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана» (Україна)
СТЕЖКО НАДІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
СУНЦОВА ОЛЕСЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
ТКАЧЕНКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, д.е.н., професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ТКАЧОВА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА, д.н. держ. упр., професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
ХОВРАК ІННА ВІКТОРІВНА, доктор економічних наук, доцент, УДФСУ (Україна)
ШВАБІЙ КОСТЯНТИН ІВАНОВИЧ, д.е.н., професор, УДФСУ (Україна)
АМІТ КУМАР, доктор філософії, MBA, M. Com, доцент, Інтегральний університет, Лакнау (Індія)
АННЕЛЕНА ЛОББ, доктор філософії, доцент, Гарвардський університет (США)
ВАРАДАРАДЖ АРАВАМУДХАН, доктор філософії, MBA, MPhil., професор Аллагаської школи бізнесу, Університет Аллагаппа (Індія)
ГЕЧБАЯ БАДРІ, д.е.н., професор, Національний інститут економічних досліджень (Грузія)
ГОЗОРА ВЛАДІМІР, доктор філософії, габілітований доктор, професор, MBA, Університет економіки і державного управління в Братиславі (Словаччина)
ГОРАЛ ЮСТИНА, доктор філософії, доцент, Варшавська школа економіки (Польща)
ДЖВІГОЛ-БАРОШ М., доктор філософії, доцент, Сілезька політехніка (Польща)
ІРІЗАРРІ РАФАЕЛЬ, доктор наук, професор, Гарвардський університет (США)
ІСКАНДАР МУДА, доктор філософії, Університет Північної Суматри (Індонезія)
МИСКЕВІЧ РАДОСЛАВ, доктор філософії, доцент, Сілезька політехніка (Польща)
МОХД ЗАЇНІ АБД КАРИМ, доктор філософії, професор Університету Утара (Малайзія)
НОВАК ДАРІУШ, габілітований доктор, професор, Гданський економічний університет (Польща)
САФВАН АЛЬ САЛИМ, доктор філософії, професор, Технологічний університет Акаби (Йорданія)
СИПКО ЮРАЙ, доктор філософії, професор, MBA, Інститут економічних досліджень (Словаччина)
ЦИКЛАШВІЛІ НАТЕЛА, д.е.н., професор, Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)

ВИМОГИ ДО РУКОПИСУ

ПОДАННЯ МАТЕРІАЛІВ

До друку приймаються статті українською, російською та англійською мовами, що відповідають тематиці видання й містять наукові результати, не опубліковані раніше.
Матеріали подаються в роздрукованому вигляді на адресу журналу та надсилаються в електронному вигляді на e-mail: **ekonvisnik@nusta.edu.ua**

СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ

1. Рекомендація статті до друку (для авторів без наукового ступеня) підписана фахівцем з науковим ступенем і завірена підписом та печаткою установи, яка є зовнішньою щодо Університету ДФС України, та установи, де працює автор (автори) статті.
2. Відомості про автора:
– прізвище, ім'я, по батькові (повністю) українською, російською та англійською мовами;
– посада;
– назва установи/навчального закладу;
– науковий ступінь;
– вчене звання; контактні телефони автора;
– e-mail;
– поштова адреса.

СТРУКТУРА ПУБЛІКАЦІЇ

Наукові статті, що подаються до журналу, повинні обов'язково містити такі неодмінні елементи:
1. Індекс УДК (на початку статті ліворуч, напівжирним шрифтом).
2. Прізвище та ініціали автора(-ів) (праворуч, напівжирним шрифтом українською мовою).
3. Науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи (повністю) (українською, російською та англійською мовами).
4. E-mail автора(-ів).
5. ORCID ID автора(-ів).
6. Назва статті українською, російською та англійською мовами.
7. Стаття: 1) формулювання мети статті (постановка завдання); 2) постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; 3) аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Важливо виділити невирішені частини загальної проблеми, які саме досліджуються у статті; 4) виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів; 5) висновки з цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямі.
8. Список використаних джерел та його транслітерація (References) в алфавітному порядку.
9. Анотація до статті: прізвище та ініціали автора(-ів) (українською, російською та англійською мовами) та текст анотації українською, російською та англійською мовами: мовою статті – не менш 500 знаків; англійською чи українською (якщо стаття написана не цими мовами) – не менше 1800 знаків, включаючи ключові слова.
10. Ключові слова українською, російською та англійською мовами (5–7 слів або словосполучень).

КОМП'ЮТЕРНИЙ НАБІР

Загальний обсяг статті не повинен перевищувати 15 сторінок машинописного тексту.
Стаття подається у форматі MS Word 97-2003 (*.doc) або (*.rtf); поля по 20 мм; шрифт – Times New Roman; кегель – 14; інтервал – 1,5; відступ – 1,25.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бібліографічний опис списку використаних джерел оформляється за правилами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». References - транслітерований список цих же джерел, оформляється в стилі APA (American Psychological Association Style). Транслітерацію слід здійснювати відповідно до правил, прописаних у Постанові КМУ від 27 січня 2010 р. № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею».

ТАБЛИЦІ, СХЕМИ, МАЛЮНКИ

1. Таблиці, схеми, малюнки повинні мати посилання за текстом, бути пронумеровані, мати заголовок (назву, підпис) та посилання на джерело.
2. Ілюстративний матеріал має бути компактним та мати чітке зображення; написи на ілюстраціях і підписи до них мають бути подані мовою статті.
3. Формули подають за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation. Формули повинні бути пронумеровані.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АВТОРА

Відповідальність за зміст статті несе автор.
1. Автор зобов'язаний ретельно вичитати рукопис і підписати його на останній сторінці. Редакційна колегія може скорочувати й редагувати матеріал за погодженням з автором.
2. Автор підтверджує, що матеріал статті є виключно власним оригінальним дослідженням, оформлений із дотриманням правил цитування та посилань.
3. Автор підтверджує, що в матеріалах статті не містяться відомості, заборонені до опублікування.
4. Автор підтверджує, що надані до друку матеріали раніше не публікувались в інших виданнях та містять достовірну інформацію.

РОЗМІЩЕННЯ МАТЕРІАЛІВ

Повнотекстові версії номерів журналу представлені:
– на сайті УДФСУ за адресою: **www.nusta.edu.ua;**
– на сайті Наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» за адресою: **http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs1/index;**
– на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України за адресою: **www.irbis-nbuv.gov.ua**

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (УДФСУ)

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК ОПОДАТКУВАННЯ
ВИПУСК 8 2021

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (категорія «Б»)
Наказом МОН України від 15.10.2019 р. № 1301

Засновник, видавець та виготовлювач Університет державної фіскальної служби України

Заснований у 2017 р.,
є правонаступником Наукового вісника Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)

Адреса редакції та видавця:
Україна, 08201, м. Ірпінь,
вул. Університетська, 31,
Університет ДФС України
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету ДФС України (протокол № 14 від 23.11.2021)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації (Серія КВ №22277-12177Р від 02.08.2016)

У разі передруку матеріалів посилання на журнал «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» обов'язкове

Виходить у міру накопичення матеріалу

© Університет ДФС України, 2021

Рецензування статей здійснено членами редакційної колегії

Відповідальний за випуск
Дружинська Н. С., к.е.н.

Над випуском працювали:
Редактор, коректор
Грабарчук М.М., Чорна А.І.
Технічне редагування та комп'ютерне верстання
Лисенко О. В.
Дизайн
Маншилін М. Ю.

Підп. до друку 09.12.2021.
Ум.-друк. арк. 8,8.
Обл.-вид. арк. 9,1
Тираж 300 пр.
Зам. № 1 008

Видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної служби України
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08201

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 5104 від 20.05.2016

Університет державної фіскальної служби України запрошує здобувачів наукового ступеня доктора/кандидата наук до таких спеціалізованих вчених рад:

1. Наказом МОН України від 28.12.2019 № 1643 (зі змінами та доповненнями від 05.04.2021 № 420)
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 16 грудня 2019 року»
утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) економічних наук за спеціальностями 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» та 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит».
Голова ради:
Шевчук Олег Анатолійович,
д.е.н., професор, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.
Заступник голови:
Береславська Олена Іванівна,
д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.
Учений секретар:
Онишко Світлана Василівна,
д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.

2. Наказом МОН від 16 липня 2018 року № 775
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 05 липня 2018 року»
утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».
Голова ради:
Білоус Віктор Тарасович,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.
Заступник голови:
Касьяненко Любов Михайлівна,
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.
Учений секретар:
Мацелик Тетяна Олександрівна,
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.

3. Наказом МОН від 24 травня 2018 року № 527
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 16 травня 2018 року»
утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.03 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальностями 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» та 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність».
Голова ради:
Топчій Василь Васильович,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України, директор навчально-наукового інституту права, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.09.
Заступник голови:
Дідківська Галина Василівна, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.08.
Учений секретар:
Грицюк Ігор Васильович,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.09.

АСПІРАНТУРА

Університет державної фіскальної служби України відповідно до ліцензії, в межах ліцензованого обсягу оголошує прийом до аспірантури (ад'юнктури) для здобуття ступеня доктора філософії за очною та заочною формами навчання.

Шифр та найменування галузей знань	Код та найменування спеціальностей
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
07 Управління та адміністрування	071 Облік і оподаткування
07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування
08 Право	081 Право
28 Публічне управління та адміністрування	281 Публічне управління та адміністрування

До аспірантури (ад'юнктури) Університету приймаються громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які проживають на території України на законних підставах, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та виявили бажання здобути ступінь доктора філософії.

Прийом до аспірантури (ад'юнктури) Університету здійснюється на конкурсній основі незалежно від джерел фінансування навчання. Не допускається вступ поза конкурсом для здобуття ступеня доктора філософії.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) Університету здійснюється за очною (денною) формою навчання за рахунок коштів державного бюджету або за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

За заочною формою навчання підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється виключно за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

Термін навчання в аспірантурі не перевищує чотирьох років.

Прийом до аспірантури (ад'юнктури) Університету проводиться за конкурсом.

ДОКТОРАНТУРА

Університет державної фіскальної служби України оголошує прийом до докторантури для здобуття ступеня доктора наук за очною (денною) формою навчання.

Шифр та найменування галузей знань	Код та найменування спеціальностей
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування
08 Право	081 Право

Прийом до докторантури Університету здійснюється з урахуванням наукових досягнень за обраною спеціальністю відповідно до встановлених вимог.

До докторантури Університету приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії (кандидата наук), наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема, публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

Нормативний строк підготовки доктора наук у докторантурі два роки.

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал

Випуск 8

Ірпінь ● УДФСУ ● 2021

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Засновник, видавець: Університет державної фіскальної служби України

Заснований 2017 року, є правонаступником Наукового вісника Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)

Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)

Мови видання: українська, російська, англійська

Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22277-12177 Р від 02.08.2016

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної служби України (протокол № 14 від 23.11.2021)

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б) в галузі економічних наук наказом МОН України від 15.10.2019 № 1301

Редакційна колегія: *О. А. Шевчук*, д.е.н., професор (головн. ред.); *Н. П. Мацелюх*, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); *С. В. Онишко*, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); *Н. С. Дружинська*, к.е.н. (відп. секр.); *О. В. Алейнікова*, д.н. держ. упр., професор; *В. Л. Андрущенко*, д.е.н., професор; *Я. В. Белінська*, д.е.н., професор; *О. І. Береславська*, д.е.н., професор; *І. М. Боярко*, д.е.н., професор; *В. В. Гурочкіна*, д.е.н., доцент; *Н. Г. Діденко*, д.н. держ. упр., професор; *К. В. Дубич*, д.н. держ. упр., професор; *С. А. Дяченко*, д.н. держ. упр.; *В. Д. Залізко*, д.е.н., професор; *В. Ю. Ільїн*, д.е.н., професор; *Л. М. Карпенко*, д.е.н., професор; *Є. Г. Карташов*, д.н. держ. упр., доцент; *Ю. М. Коваленко*, д.е.н., професор; *А. В. Кожина*, к.н. держ. упр., доцент; *Т. А. Коляда*, к.е.н., с.н.с., доцент; *В. М. Краєвський*, д.е.н., професор; *А. В. Лісовий*, д.е.н., професор; *В. В. Мартиненко*, д.е.н., доцент; *В. М. Мельник*, д.е.н., професор; *А. А. Олешко*, д.е.н., професор; *В. О. Осмятченко*, д.е.н., професор; *Ю. В. Пасічник*, д.е.н., професор; *П. В. Пашко*, д.е.н., професор; *С. В. Петруха*, к.е.н., доцент; *В. В. Пилипів*, д.е.н., професор; *С. П. Ріппа*, д.е.н., професор; *Н. В. Стежко*, д.е.н., професор; *О. О. Сунцова*, д.е.н., професор; *Н. В. Ткаченко*, д.е.н., професор; *Н. М. Ткачова*, д.н. держ. упр., професор; *І. В. Ховрак*, д.е.н., доцент; *К. І. Швабій*, д.е.н., професор; *Аміт Кумар*, доктор філософії, MBA, M. Com, доцент; *Аннелена Лобб*, доктор філософії, доцент; *Варадараджу Аравамудхан*, доктор філософії, MBA, MPHIL, професор; *Гечібая Бадрі*, д.е.н., професор; *Гозора Владімір*, доктор філософії, габілітований доктор, професор, MBA; *Горал Юстина*, доктор філософії, доцент; *Джвігол-Барош М.*, доктор філософії, доцент; *Рафаель Ірізаррі*, доктор наук, професор; *Іскандар Муда*, доктор філософії, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; *Мискевич Радослав*, доктор філософії, доцент; *Мохд Заїні Абд Карим*, доктор філософії, професор; *Новак Даріуш*, габілітований доктор, професор; *Сафван Аль Салим*, доктор філософії, професор; *Сипко Юрай*, доктор філософії, професор, MBA; *Натела Циклашвілі*, д.е.н., професор.

Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий фаховий журнал / редкол. : О. А. Шевчук (головн. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. – Випуск 8. – 178 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економіки.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень з питань теорії і практики фінансів, бухгалтерського обліку, оподаткування та інших напрямів економічної науки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науковими дослідженнями у сфері економіки.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

Науковим статтям, опублікованим у журналі, присвоюється індекс DOI (Digital Object Identifier) – ідентифікатор цифрового об'єкта.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакція журналу веде систематичну роботу щодо включення наукового фахового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження у світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження журналу у Scopus та Web of Science.

Адреса редакції:
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08205, Україна
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Під час посилання на матеріали наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» потрібно використовувати транслітеровану назву «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» або «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Університет державної фіскальної служби України, 2021

УНИВЕРСИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ

Научный специализированный журнал

Выпуск 8

Ирпень • УГФСУ • 2021

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Основатель, издатель: Университет государственной фискальной службы Украины

Основан в 2017 году, правопреемник Научного вестника Национального университета государственной налоговой службы Украины (экономика, право)

Продолжаемое издание (выходит по мере накопления материала)

Языки издания: украинский, русский, английский

Свидетельство о Государственной регистрации печатного средства массовой информации Серия КВ 22277-12177 Р от 02.08.2016

Рекомендовано к печати решением Ученого совета Университета государственной фискальной службы Украины (протокол № 14 от 23.11.2021)

Журнал включен в Перечень научных специализированных изданий Украины (категория Б) в отрасли экономических наук приказом МОН Украины от 15.10.2019 № 1301

Редакционная коллегия: *О. А. Шевчук*, д.э.н., профессор (главн. ред.); *Н. П. Мацелюх*, д.э.н., профессор (зам. главн. ред.); *С. В. Онышко*, д.э.н., профессор (зам. главн. ред.); *Н. С. Дружинская*, к.э.н. (отв. секр.); *Е. В. Алейникова*, д.н. по гос. управл., профессор; *В. Л. Андрущенко*, д.э.н., профессор; *Я. В. Белинська*, д.э.н., профессор; *Е. И. Береславская*, д.э.н., профессор; *И. Н. Боярко*, д.э.н., профессор; *В. В. Гурочкина*, д.э.н., доцент; *Н. Г. Диденко*, д.н. по гос. управл., профессор; *К. В. Дубич*, д.н. по гос. управл., профессор; *С. А. Дяченко*, д.н. по гос. управл.; *В. Д. Зализко*, д.э.н., профессор; *В. Ю. Ильин*, д.э.н., профессор; *Л. Н. Карпенко*, д.э.н., профессор; *Е. Г. Карташов*, д.н. по гос. управл., доцент; *Ю. М. Коваленко*, д.э.н., профессор; *А. В. Кожина*, к.н. по гос. управл., доцент; *Т. А. Коляда*, к.э.н., с.н.с., доцент; *В. Н. Краевский*, д.э.н., профессор; *А. В. Лисовый*, д.э.н., профессор; *В. В. Мартыненко*, д.э.н., доцент; *В. Н. Мельник*, д.э.н., профессор; *А. А. Олешко*, д.э.н., профессор; *В. А. Осмятченко*, д.э.н., профессор; *Ю. В. Пасичник*, д.э.н., профессор; *П. В. Пашко*, д.э.н., профессор; *С. В. Петруха*, к.э.н., доцент; *В. В. Пылыпив*, д.э.н., профессор; *С. П. Риппа*, д.э.н., профессор; *Н. В. Стежко*, д.э.н., профессор; *А. А. Сунцова*, д.э.н., профессор; *Н. В. Ткаченко*, д.э.н., профессор; *Н. Н. Ткачева*, д.н. по гос. управл., профессор; *И. В. Ховрак*, д.э.н., доцент; *К. И. Швабий*, д.э.н., профессор; *Аміт Кумар*, доктор философии, MBA, M. Com, доцент; *Аннелена Лобб*, доктор философии, доцент; *Варадараджу Аравамудхан*, доктор философии, MBA, MPHIL, профессор; *Гечібая Бадрі*, д.э.н., профессор; *Гозора Владимир*, доктор философии, хабилитированный доктор, профессор, МБА; *Горал Юстина*, доктор философии, доцент; *Джвигол-Барош М.*, доктор философии, доцент; *Рафаэль Иризарри*, доктор наук, профессор; *Искандар Муда*, доктор философии, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; *Мискевич Радослав*, доктор философии, доцент; *Мохд Заини Абд Карим*, доктор философии, профессор; *Новак Дариуш*, хабилитированный доктор, профессор; *Сафван Аль Салим*, доктор философии, профессор; *Сипко Юрай*, доктор философии, профессор, МБА; *Натела Циклашвили*, д.э.н., профессор.

Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение : научный специализированный журнал / редкол. : О. А. Шевчук (главн. ред.) и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины, 2021. – Выпуск 8. – 178 с.

Издание вмещает научные статьи, посвященные актуальным проблемам экономики.

Научный журнал основан с целью опубликования результатов научных исследований по вопросам теории и практики финансов, бухгалтерского учета, налогообложения и других направлений экономической науки.

Для научных работников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех, кто интересуется научными исследованиями в сфере экономики.

Размещен на открытой информационной платформе OJS Университета государственной фискальной службы Украины.

Научным статьям, опубликованным в журнале, присваивается индекс DOI (Digital Object Identifier) – идентификатор цифрового объекта.

Журнал размещен в профильных международных наукометрических базах данных, репозитариях и поисковых системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакция журнала ведет систематическую работу по включению научного издания в международные электронные библиотеки, каталоги и наукометрические базы данных с целью вхождения в мировое научное информационное пространство, повышения рейтинга журнала и индексов цитирования его авторов. Сейчас редколлегия проводит работу по вхождению журнала в Scopus и Web of Science.

Адрес редакции:
ул. Университетская, 31
г. Ирпень, Киевская обл., 08205, Украина
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Во время ссылки на материалы научного журнала «Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение» нужно использовать транслитерируемое название «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» или «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Университет государственной фискальной службы Украины, 2021

UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

ECONOMIC HERALD

SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION

The Scientific Professional Journal

Issue 8

Irpin ● USFSU ● 2021

ISSN 2617-5932
UDC 330(05)

Founder, publisher and manufacturer: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientifi c journal was founded in 2017. The journal is the successor of the journal Scientific Bulletin of the National University of State Tax Service of Ukraine (Economics, Law)
Continued edition (released with the accumulation of material)
Language of publication: Ukrainian, Russian, English
The certificate of state registration of the print mass media: KB 22277-12177 P, 02.08.2016
Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council of University of the SFS of Ukraine (Protocol № 14, 23.11.2021)
The journal is licensed as academic, professional journal (category B) in all economic sciences (Decree of Ministry of Education and Science of Ukraine: № 1301, issued 15.10.2019)

Editorial Board: *Oleg Shevchuk*, Doctor of Economics, Professor (Editor-in-chief); *Svitlana Onyshko*, Doctor of Economics, Professor (deputy Ed.); *Nataliia Matseliukh*, Doctor of Economics, Professor (deputy Ed.); *Nataliia Druzhynska*, Ph.D. in Economics (resp. secr.); *Olena Aleinikova*, Doctor of Science in Public Administration, Professor; *Volodymyr Andruschchenko*, Doctor of Economics, Professor; *Yanina Belinska*, Doctor of Economics, Professor; *Olena Bereslavska*, Doctor of Economics, Professor; *Iryna Boiarko*, Doctor of Economics, Associate Professor; *Viktoriya Hurochkina*, Doctor of Economics, Associate Professor; *Nina Didenko*, Doctor of Science in Public Administration, Professor; *Klavdia Dubych*, Doctor of Science in Public Administration, Professor; *Svitlana Diachenko*, Doctor of Science in Public Administration; *Vasily Zalizko*, Doctor of Economics, Professor; *Valerij Ilin*, Doctor of Economics, Professor; *Lidiia Karpenko*, Doctor of Economics, Professor; *Evgen Kartashov*, Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor; *Yuliia Kovalenko*, Doctor of Economics, Professor; *Alla Kozhyna*, Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor; *Tetiana Koliada*, Ph.D. in Economics, Associate Professor; *Volodymyr Kraevsky*, Doctor of Economics, Professor; Andrii Lisovyi, Doctor of Economics, Professor; Valentyna Martynenko, Doctor of Economics, Associate professor; *Viktor Melnyk*, Doctor of Economics, Professor; *Anna Oleshko*, Doctor of Economics, Professor; *Volodymyr Osmiatchenko*, Doctor of Economics, Professor; *Yurii Pasichnyk*, Doctor of Economics, Professor; *Pavlo Pashko*, Doctor of Economics, Professor; *Serhiy Petrukha*, Ph.D. in Economics, Associate Professor; *Vitalii Pylypiv*, Doctor of Economics, Professor; *Serhii Rippa*, Doctor of Economics, Professor; *Nadiia Stezhko*, Doctor of Economics, Professor; *Olesia Suntsova*, Doctor of Economics, Professor; *Nataliia Tkachenko*, Doctor of Economics, Professor; *Nataliia Tkachova*, Doctor of Science in Public Administration, Professor; *Inna Khovrak*, Doctor of Economics, Associate Professor; *Kostiantyn Shvabii*, Doctor of Economics, Professor; *Amit Kumar*, PhD., MBA (Financnce), M. Com, Assistant Professor; Annelena Lobb, PhD, Associate Professor; *Badri Gechbaia*, Doctor of Economic, Professor; *Varadaraj Aravamudhan*, Ph.D, MBA, MPHIL, Professor; *Gozora Vladimir*, Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. PhD., MBA; *Góral Justyna*, PhD, Assistant Professor; *Dźwigoł-Barosz Mariola*, Ph.D., Associate Professor; *Rafael Irizarry*, DrC, Professor of statistics; *Iskandar Muda*, Ph.D, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; *Miśkiewicz Radosław*, Ph.D., Associate Professor; *Mohd Zaini Abd Karim*, PhD, Professor; *Nowak Dariusz*, Dr hab., Professor UEP; *Safwan Al Salaimeh*, Phd, Professor; *Sipko Juraj*, Prof. Ing., PhD., MBA; *Tsiklashvili Natela*, Doctor of Economics, Professor.

Economic herald. Series: finance, accounting, taxation : the Scientific Professional Journal / Editorial Board : O. A. Shevchuk (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2021. – Issue 8. – 178 p.

The publication contains scientific articles, devoted to actual problems of the economy.

The scientific journal was founded to publish the results of scientific research on the theory and practice of finance, accounting, taxation and other areas of economic science.

For researchers, lecturers, graduate students, students and everyone interested in research in the field of economics.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the University of the State Fiscal Service of Ukraine

DOI (digital object identifier) – the scientific articles are assigned digital object identifier.

The journal is published in international scientometric databases, repositories and search engines: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Vernadsky National Library of Ukraine.

The editorial board conducts systematic work on integration of the scientific publications in international electronic libraries, catalogs and scientometric databases in order to enter the world scientific information space, increase the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:
31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08205
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

During the reference to the materials of the scientific journal «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation» you need to use the transliterated title «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia».

© University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2021

ЗМІСТ

Вітальне слово Г. Пліс.....10
Бедринець М. Д., Корецька І. В. Особливості децентралізації в контексті світового досвіду: типи, моделі та форми.....11
Бойко Н. О., Богославець О. Г., Ілляшенко І. О., Шевчук О. В., Шмігельська Є. А. Анімаційна діяльність як ефективний фактор зростання рівня послуг та конкурентоспроможності підприємств гостинності Туреччини.....19
Борса В. В. Вплив митного реєстру на зону безпеки інтелектуальної власності в сучасних умовах зовнішньоекономічної діяльності.....30
Брехов С. С. Пріоритети вдосконалення діяльності державної податкової служби щодо оцінювання ризиків з питань трансфертного ціноутворення.....40
Грицун В. В. Міжнародна фінансова допомога ЄС.....52
Гурочкіна В. В., Рєзнік С. В. Формування системи інноваційного розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці.....62
Лисецька Н. М. Систематизація теоретико-методологічних підходів використання непрямих методів контролю за доходами і витратами фізичних осіб.....75
Петик Л. О., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Роль місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України.....85
Петруха Н. М., Гуденко О. Д., Мазур А. О., Мальцев М. А. Державне стимулювання сталого розвитку природно-ресурсного та аграрного секторів національної економіки.....95
Піжук О. І. Трансформація фіскальної політики України крізь призму теорії обмежень.....106
Хачатрян В. В., Менчинська О. М. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного ринку лізингових послуг.....114
Чернецька О. В., Чепець О. Г. Особливості обліку розрахунків за виплатами допомоги з тимчасової непрацездатності.....126
Шевчук О. А., Слюсар В. Ю. Взаємодія внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.....135
Шкуропат О. Г., Петруха С. В., Мельников О. В. Перспективи державних підприємств в умовах модернізації системи управління державною власністю (на прикладі підприємств, віднесених до сфери управління Державної аудиторської служби України).....144
Яківченко А. М. Інноваційний маркетинг у системі розвитку промислових підприємств.....156
Бедринець М. Д., Грушко Н. С. Бюджетна децентралізація в Україні: результати, виклики і перспективи.....164
Шевчук О. А. Науковий погляд на розвиток сільської економіки в умовах нової соціально-економічної реальності (рецензія на монографію).....176

СОДЕРЖАНИЕ

Поздравительное слово Г. Плис.....10

Бедринец М. Д., Корецкая И. В. Особенности децентрализации в контексте мирового опыта: типы, модели и формы.....11

Бойко Н. А., Богославец О. Г., Ильяшенко И. О., Шевчук О. В., Шмигельская Е. А. Анимационная деятельность как эффективный фактор роста уровня услуг и конкурентоспособности предприятий гостеприимства Турции.....19

Борса В. В. Влияние таможенного реєстра на меры содействия защите прав интелектуальной собственности при осуществлении внешнеэкономической деятельности.....30

Брехов С. С. Приоритеты совершенствования деятельности государственной налоговой службы по оценке рисков в области трансфертного ценообразования.....40

Грыщун В. В. Международная финансовая помощь ЕС.....52

Гурочкина В. В., Резник С. В. Формирование системы инновационного развития промышленных предприятий в эмерджентной экономике.....62

Лисецкая Н. Н. Систематизация концептуальных подходов использования косвенных методов контроля за доходами и расходами физических лиц.....75

Петик Л. О., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Роль местных налогов и сборов в доходах местных бюджетов Украины.....85

Петруха Н. Н., Гуденко А. Д., Мазур А. А. , Мальцев М. А. Государственное стимулирование устойчивого развития природно-ресурсного и аграрного секторов национальной экономики.....95

Пижук О. И. Трансформация фискальной политики Украины сквозь призму теории ограничений.....106

Хачатрян В. В., Менчинская Е. Н. Современное состояние и тенденции развития международного рынка лизинговых услуг.....114

Чернецкая О. В., Чепец О. Г. Особенности учета расчетов по выплатам пособий по временной нетрудоспособности.....126

Шевчук О. А., Слюсар В. Ю. Взаимодействие внутреннего и внешнего финансового контроля государственных предприятий.....135

Шкуропат А. Г., Петруха С. В., Мельников А. В. Перспективы государственных предприятий в условиях модернизации системы управления государственной собственностью (на примере предприятий, отнесенных к сфере управления Государственной аудиторской службы Украины).....144

Якивченко А. Н. Инновационный маркетинг в системе развития промышленных предприятий.....156

Бедринец М. Д., Грушко Н. С. Бюджетная децентрализация в Украине: результаты, вызовы и перспективы.....164

Шевчук О. А. Научный взгляд на развитие сельской экономики в условиях новой социально-экономической реальности (рецензия на монографию).....176

CONTENTS

Greetings H. Plis....10
Bedrynets M. D., Koretska I. V. Peculiarities of the Decentralization in the Context of World Experience: Types, Models and Shapes....11
Boiko N. O., Bogoslavets O. H., Illyashenko I. O., Shevchuk O. V., Shmihelska Ye. A. Animation Activity as an Effective Factor in the Growth of Services and Competitiveness of Hospitality Enterprises in Turkey....19
Borsa V. V. Influence of the Customs Register on Measures to Promote the Protection of Intellectual Property Rights in the Implementation of Foreign Economic Activities....30
Brekhov S. S. Priorities for Improving the Activities of the State Tax Service to Assessing the Risks of Transfer Pricing....40
Hrytsun V. V. EU International Financial Assistance....52
Hurochkina V. V., Rieznik S. V. Creation of Innovative Development System for Industrial Enterprises in the Emergent Economy....62
Lysetska N. M. Systematization of the Conceptual Approaches to the Use of I ndirect Methods of Control Over Income and Expenses of Individuals....75
Petyk L. O., Bundz N. B., Kravchuk A. S. The Role of Local Taxes and Fees in the Revenues of Local Budgets of Ukraine....85
Petrukha N. M., Hudenko O. D., Mazur A. O., Maltsev M. A. State Promotion of Sustainable Development of Natural Resource and Agrarian Sectors of the National Economy....95
Pizhuk O. I. Transformation of Ukraine's Fiscal Policy Through the Prism of Limitation Theory....106
Khachatrian V. V., Menchynska O. M. Current State and Trends of the International Leasing Services Market....114
Chernetskaya O. V., Chepets O. G. Accounting Features for Payments of Temporary Disability Benefits....126
Shevchuk O. A., Sliusar V. Yu. Cooperation Between the Internal and External Financial Control of State Enterprises....135
Shkuropat O. G., Petrukha S. V., Melnykov O. V. Prospects of Public Enterprises in the Conditions of Modernization of the State Ownership Management System (on the Example of Enterprises Related to the Field of Management of the State Audit Service of Ukraine)....144
Yakivchenko A. M. Innovative Marketing in the System of Industrial Enterprises Development....156
Bedrynets M. D., Hrushko N. S. Budget Decentralization in Ukraine: Results, Challenges and Prospects....164
Shevchuk O. A. Scientific View on the Rural Economy Development in the Conditions of New Socio-Economic Reality (review of the monograph)....176

УДК 336.221.4
JEL H21
DOI 10.33244/2617-5932.8.2021.106-113

О. І. Піжук,
д-р екон. наук, професор кафедри економіки підприємства,
Університет ДФС України,
м. Ірпінь, Україна
e-mail: opizhuk@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-5802-1053

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ОБМЕЖЕНЬ

У статті запропоновано авторський підхід до висвітлення проблематики, пов'язаної з трансформацією фіскальної політики держави крізь призму теорії обмежень. Визначено доцільність використання та зроблена спроба адаптації одного із інструментів теорії обмежень – діаграми розв'язання конфліктів (CRD – Conflict Resolution Diagram), що зазвичай широко використовується для вирішення управлінських дилем на рівні підприємства – з метою обґрунтування стратегічних рішень у процесі розробки та реалізації ефективної фіскальної політики України.

Ключові слова: *фіскальна політика, діаграма розв'язання конфліктів, теорія обмежень, державне регулювання.*

О. И. Пижук. Трансформация фискальной политики Украины сквозь призму теории ограничений

В статье предложен авторский подход к освещению проблематики, связанной с трансформацией фискальной политики государства сквозь призму теории ограничений. Определена целесообразность использования и предпринята попытка адаптации одного из инструментов теории ограничений – диаграммы разрешения конфликтов (CRD – Conflict Resolution Diagram), которая обычно используется для решения управленческих дилемм на уровне предприятия – с целью обоснования стратегических решений в процессе разработки и реализации эффективной фискальной политики Украины.

Ключевые слова: *фискальная политика, диаграмма разрешения конфликтов, теория ограничений, государственное регулирование.*

Метою статті є адаптація інструментарію «теорії обмежень», зокрема діаграми розв'язання конфліктів (CRD – Conflict Resolution Diagram) для обґрунтування стратегічних рішень у процесі трансформації фіскальної політики України.

Постановка проблеми. Існує безліч проблем, пов'язаних з якістю фіскальної політики в Україні внаслідок нерозуміння всіма зацікавленими сторонами дотичних до її формування власних функцій і значення, важливості позиції кожного для напрацювання якісного контенту податкової політики. Крім того, спостерігається асиметрія впливів одних стейкхолдерів за рахунок нерозуміння важливості власної ролі іншими. Процес обговорення

© Піжук О. І., 2021

змісту політики часто супроводжується проблемами низької ефективності комунікацій розробників політики із суспільством через збої її інституціонального механізму тощо [1, с. 4]. Усе це зумовлює існування внутрішніх явних і прихованих конфліктів, без вирішення яких неможливо досягти якісної трансформації фіскальної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблем формування та реалізації ефективної фіскальної політики держави досліджували у своїх працях В. Андрущенко, В. Вишневський, Л. Задорожня, В. Мельник, В. Опарін, А. Соколовська, П. Селезень, В. Федосов, К. Швабій та багато інших. Проте ці питання все ще залишаються актуальними та потребують подальших досліджень, оскільки фіскальна політика є одним із основних інструментів макроекономічного регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Огляд наукової літератури і власні дослідження [2, с. 323] дають підстави стверджувати, що для України надто необхідним є стимулювання розвитку промисловості з більш високою доданою вартістю, а враховуючи зростання збитків держави від твердих відходів, такі підприємства мають функціонувати на основі циркулярних (акцент робиться на повторне використання матеріалів) бізнес-моделей. Стимулювання промислових підприємств-виробників високомаржинальної продукції та розвиток «розумних» виробничих технологій передбачає формування більш продуктивної та ресурсоефективної економіки (циркулярної), оскільки згадані вище технології значно знижують споживання матеріальних ресурсів і енергії на одиницю готової продукції, зменшуючи тим самим критичну залежність української промисловості від зарубіжних постачальників матеріальних ресурсів і енергоносіїв. Проте варто зазначити, що для успіху такої політики потрібно враховувати особливості формування і функціонування новітніх ланцюжків постачань і створення вартості: від доступу до сировини і енергії до післяпродажного обслуговування сучасних промислових товарів та їх утилізації – з урахуванням того, що окремі ланки глобальних ланцюжків формування вартості (Global value chains – GVCs) розташовані в різних країнах світу відповідно до їх конкурентних переваг.

У випадку, коли ємність внутрішнього ринку принципово не збільшиться, а у структурі експорту української промисловості й надалі переважатимуть продукти виробництва добувної галузі та чорної металургії, залежність її розвитку від зовнішніх центрів впливу і коливань сировинної кон'юнктури залишатиметься близькою до функціональної. За таких умов передбачити подальший перебіг подій на найближчі роки неважко: достатньо мати прогнозні ціни на сировинні ресурси, які регулярно складають фахівці Світового банку.

Звісно, що такий сценарій нічого позитивного для промисловості України в найближчі роки не принесе. Поступове збільшення світових сировинних цін на метали і мінерали може сприяти її деякому зростанню, але при цьому додана вартість 2025 року не досягне за обсягами навіть показників періоду 2004–2005 років, тоді як інші країни світу будуть стрімко розвиватись. Очевидно, що поточні несприятливі тенденції потрібно змінювати. Для цього Україна може забезпечити прискорений розвиток національної індустрії шляхом запозичень європейських інститутів і технологій.

Успішне імітування технологій (а тим більше їх створення) вимагає відповідного науково-технічного потенціалу (певний рівень науково-технічної культури, підготовлений персонал тощо), за наявності якого країна має шанс скористатись «вікнами можливостей» у використанні накопиченого технологічного досвіду більш розвинених країн. Динаміка всіх цих процесів детально описана у монографії К. Перес (2011) [3]. Їх загальний принцип

полягає у тому, що здатність копіювати і масово тиражувати нові технології залежить від рівня розвитку науково-технічної сфери приймаючої сторони, який зі свого боку визначається кумулятивними витратами держави і підприємств на НДДКР. Як зазначає В. Дементьєв (2009), існує деякий пороговий рівень початкових науково-технічних знань, у разі недосягнення якого витрати їх приросту виявляються нескінченно великими, і навпаки, чим вище відповідний початковий запас знань, тим легшим стає придбання додаткових знань [4, с. 37].

В останні роки рівень витрат на НДДКР в економіці України, порівняно з європейськими країнами, досить низький. Але в цілому національний науково-технічний потенціал ще зберігся, що підтверджується відносно високим місцем за рівнем освіти населення – за даними United Nations Development Programme Україна 2013 року ввійшла до перших 30 країн світу за Education Index [5]. Очевидно, що збільшення рівня фінансування витрат на НДДКР покращуватиме як генерацію власних науково-технічних розробок, так і, що більш важливо, здатність економічних суб'єктів переймати західні технології, що значно скоротить час, необхідний для їх освоєння і подальшого масового тиражування [6, с. 40].

Для стимулювання НДДКР і переходу промисловості на більш продуктивний (інноваційний) рівень розвитку, як правило, використовують інструменти фіскальної (бюджетно-податкової) політики. Загальновизнано, що політика – це насамперед рішення, тоді як приховані конфлікти є джерелом більшості проблемних питань. Саме прихованість конфліктів не дозволяє змінити існуючу ситуацію, тому їх вирішення є важливою складовою пошуку оптимальних рішень.

Оригінальним способом пошуку і вирішення конфліктів, при якому вдається врахувати інтереси всіх сторін, є діаграма розв'язання конфліктів (CRD), запропонована Е. Голдраттом. Ця логічна діаграма допомагає знаходити необхідні умови або складові частини внутрішнього конфлікту, розробляти методи вирішення існуючого протистояння та є механізмом генерації ідей – пропозицій, які згодом можуть стати вирішенням складної проблеми [7, с. 169].

У ситуації коли відоме ключове завдання (З – стимулювання інноваційного розвитку промислових підприємств України, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю), але насамперед не зрозуміло, в чому заключається конфлікт, найбільш прийнятним способом побудови діаграми конфлікту є той, що має умовну назву «за годинниковою стрілкою». Цей спосіб після формулювання ключового завдання передбачає виявлення першої необхідної умови (У1) та визначення конфлікту методів забезпечення її вирішення (М1 ↑↓ М2). При цьому варто зауважити, що, згідно з ТОС, існує два види конфліктів: перший передбачає прямопротилежні дії, другий – альтернативні варіанти. Далі варто з'ясувати другу необхідну умову (У2), що відповідає другому методу забезпечення (М2), а також перевірити вихідні гіпотези та логічність зв'язків діаграми вирішення конфліктів. Лише після цього можна пропонувати варіанти прориву (ін'єкції) та обирати оптимальні рішення для поставленого ключового завдання. Дилема щодо використання фіскального інструментарію представлена на рис. 1.

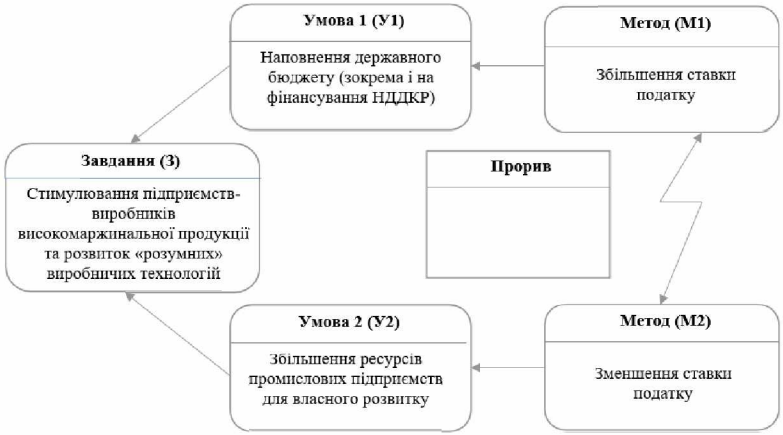

Рис. 1. Діаграма вирішення конфлікту: використання фіскального інструментарію
Джерело: сформовано автором

Сформовані нами вихідні припущення діаграми вирішення конфлікту представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Діаграма вирішення конфлікту: вихідні припущення

У1 → З	Для того щоб стимулювати інноваційну діяльність промислових підприємств, необхідно дотримуватись умови: наповнення бюджету, оскільки подібна міра може привести до збільшення фінансування науково-технічної сфери, від рівня розвитку якої залежить здатність копіювати і масово тиражувати нові (зокрема виробничі) технології
М1 → У1	Для того щоб наповнити державний бюджет, необхідно збільшити ставку податку, тому що обсяги фінансування НДДКР певною мірою залежать від надходжень до державного бюджету[1]
М1 ↑↓ М2	З одного боку, збільшуючи ставку податку, передбачаємо збільшення надходжень до бюджету, за рахунок яких можна збільшити фінансування НДДКР. З іншого – зменшуючи ставку податку, вивільняємо власні кошти промислових підприємств як збільшення прибутку. Однак одночасно це зробити апріорі неможливо
М2 → У2	Для того щоб збільшити власні кошти промислових підприємств, необхідно зменшити ставку податку, що приведе до збільшення їх нерозподіленого прибутку, який можна реінвестувати в інноваційну діяльність
У2 → З	Для стимулювання інноваційної діяльності промислових підприємств необхідно дотримуватись умови: збільшення ресурсів промислових підприємств для розвитку, тому що зростання прибутку підприємств зумовлює зростання їх власних витрат на модернізацію технологій

Джерело: складено автором.

[1] З метою моделювання виходимо з такої гіпотези: зміна доходів на певний відсоток веде до пропорційної зміни кожного виду державних видатків на той самий відсоток, зокрема і витрат на НДДКР, оскільки на питання про те, як під впливом зменшення / збільшення податкової ставки зміняться суми податкових платежів до бюджету однозначної відповіді немає. Що стосується зміни фінансування НДДКР від зміни податкових доходів бюджету, то в Україні така залежність відсутня, оскільки в принципі додаткові доходи бюджету можна направити будь-куди (у рамках закону).

Генеруючи варіанти оптимальних рішень, варто позбутися спірних припущень, проаналізувати умови з точки зору їх необхідності для виконання цього конкретного завдання, підібрати альтернативні варіанти методів забезпечення тощо.

З огляду на те, що поточна фіскальна політика уряду має бути спрямована на зміну парадигми розвитку вітчизняної економіки, а її інструментарій сприяти розвитку саме переробної промисловості, яка продукує високомаржинальні продукти, найбільш прийнятним результатом буде ситуація, коли: з одного боку, зменшуватиметься податковий тиск на вітчизняного виробника, а також буде стимулюватися закупівля сировини й напівфабрикатів з подальшим виготовленням готової вітчизняної продукції, а з іншого – будуть дорожчати її імпортні аналоги. Забезпечити такий розвиток подій можна за рахунок реформування податку на прибуток, перейшовши, наприклад, до оподаткування розподіленого прибутку чи оподаткування операційного прибутку (подібний до податку на виведений капітал).

Однак ці рішення мають бути перевірені на предмет того, чи усувають вони спірні припущення дилеми, забезпечуючи при цьому необхідні умови:

– у разі запровадження податку на розподілений прибуток, з одного боку, зменшиться податковий та адміністративний тиск на вітчизняні підприємства, які суттєво скоротять свої витрати як на адміністрування сплати податків, так і на їх сплату, з іншого – має суттєвий негативний фіскальний вплив (досвід країн – Естонія, Македонія, Грузія), тобто умова 2 не виконується;

– у разі запровадження податку на операційний прибуток, який передбачає оподаткування не фінансових прибутків, а операцій (потоків), можемо мати позитивний фіскальний вплив і нейтральність щодо фінансових рішень: немає стимулів проти фінансування інвестицій за рахунок власного капіталу або оподаткування нерозподіленого прибутку. Отже, можна сподіватися на те, що задовольнятимуться обидві умови.

Ще одним кроком (альтернативним варіантом), спрямованим на підтримку переробної промисловості, може стати повна відмова від митних ставок на імпорт сировини та значної частини напівфабрикатів. Зрозуміло, що в деяких випадках таке рішення може викликати конфлікт інтересів між вітчизняними підприємствами, які виготовляють сировинну продукцію й напівфабрикати, та підприємствами, які використовують їх для подальшої переробки й виготовлення готової продукції. У кожному подібному випадку необхідно буде проводити дискусію та знаходити компроміс на рівні уряду й асоціацій виробників. При цьому незмінним пріоритетом має стати принцип: держава має більш активно підтримувати ті вітчизняні підприємства, які використовують інноваційні технології та створюють більшу додану вартість.

Разом з тим, надаючи підтримку переробним підприємствам, доцільно було б запровадити систему електронних податкових векселів за сплатою ПДВ, які б дозволяли отримувати відстрочку сплати податкового зобов'язання, що виникло у процесі придбання сировини й напівфабрикатів як імпортних, так і вітчизняних виробників. Такі електронні векселі мають функціонувати лише в межах електронного обліку податкових кредитів і податкових зобов'язань та мати різні строки погашення, наприклад, залежно від складності продукції (в легкій та меблевій промисловості – до 90 днів, у машинобудуванні – до 1,5 року). Водночас їх використання може суттєво зменшити потребу в оборотних коштах, а отже, сприяти зменшенню витрат і підвищенню конкурентоспроможності переробних підприємств. Зрозуміло, що запуск системи електронних векселів потребуватиме

підготовчої діяльності з боку уряду з метою виключення будь-яких можливостей для податкового шахрайства. Принаймні нині доволі очевидним є те, що податкова служба має дозволяти випускати подібні електронні векселі лише переробним підприємствам та в певних межах частини їх річного обороту [8].

Забезпечити необхідні умови діаграми конфлікту можливо, використовуючи й інші інструменти фіскальної політики, зокрема бюджетної. Так, важливою складовою останньої є державні видатки. Вони також можуть сприяти інноваційному розвитку промислового сектору економіки за умови, якщо основним їх імперативом буде орієнтація на закупівлю товарів і послуг у вітчизняних виробників. Ситуація, коли за бюджетні кошти та кошти державних підприємств відбувається закупівля іноземних товарів і послуг, не може бути виправдана. Наприклад, немає жодного логічного пояснення (крім, корупційної складової) отримання китайського кредиту і використання для будівництва в Україні залізничного сполучення між аеропортом «Бориспіль» та містом Київ (так званий «повітряний експрес») китайських компаній, якщо все, що необхідно для такого будівництва, виготовляється в Україні. Навіть якщо власна продукція може виявитись дещо дорожчою, за будь-яких умов пріоритетом діяльності уряду та менеджменту державних підприємств має бути намагання купувати саме продукцію вітчизняних товаровиробників. Для цього мають бути залучені всі можливі інструменти грошово-кредитної та податкової політики, які б не призводили до порушення норм СОТ та інших міжнародних торговельних угод України. У разі закупівлі іноземної продукції за рахунок власних коштів, які виводяться з держави, відбувається стимулювання діяльності переробних підприємств і створення робочих місць в інших країнах. Якщо ж купується вітчизняна продукція, то у цьому випадку держава має можливість розвивати власні підприємства, відповідно, з'являється потреба в розробках вітчизняних науковців, створюються робочі місця, сплачуються податки до бюджету України, а не інших країн.

Важливою характеристикою бюджетної політики є її ефективність. Невміння чи навіть небажання використовувати ефективно бюджетні кошти призводить до того, що значна їх частина наприкінці року витрачається зі значно меншим ефектом для розвитку економіки або просто залишаються невикористаними. Отже, замість того, щоб за рахунок державних закупівель стимулювати ділову активність, виробництво товарів і послуг, кошти залишають на рахунках у Держказначействі чи на строкових депозитах у комерційних банках. Формальною причиною такої ситуації є те, що більшість податків надходять до державного бюджету у другій половині календарного року, тоді як для ефективного використання бюджетних коштів важлива ритмічність. Для того щоб вирішити цю об'єктивну складність, з одного боку, необхідністю стає середньострокове (до трьох років) бюджетне планування, з іншого – впровадження короткострокових (до 6 місяців) казначейських векселів, які, наприклад, будуть випускатись у межах 10 % прогнозованих доходів державного бюджету та мають бути погашені до кінця бюджетного року. За рахунок таких короткострокових запозичень уряд отримуватиме можливість ритмічно фінансувати державні капітальні видатки.

Висновки. Отже, використання інструментарію теорії обмежень – діаграми розв'язання конфліктів – у рамках впровадження ефективної фіскальної політики держави дало змогу: з'ясувати існування конфлікту, що лежить в основі ключової проблеми; вирішити існуючий конфлікт шляхом вироблення рішення, при яких вдається зберегти баланс інтересів усіх сторін; розробити нові «революційні» способи вирішення проблеми; надати

логічне пояснення причин існування проблеми; описати всі хибні припущення, що лежать в основі прихованого конфлікту, й усвідомити їх зв'язок із системними проблемами.

Подальші дослідження автора будуть пов'язані з адаптацією інструментарію теорії обмежень для обґрунтування стратегічних рішень у процесі розробки та впровадження ефективної монетарної політики, інструментарій якої також використовують для стимулювання НДДКР і переходу промисловості на більш продуктивний (інноваційний) рівень розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податкова політика держави. Ще один великий компроміс /за заг. ред. К. І. Швабія. – К.: Алерта, 2018. – 62 с.

2. Піжук О. І. Цифрова трансформація економіки України: обмеження та можливості: монографія / О. І. Піжук. – Ірпінь: УДФСУ, 2020. – 504 с. (28,9 д. а.)

3. Перес К. Технологические революции и финансовый капитал. Динамика пузырей и периодов процветания / К. Перес; пер. с англ. – М.: Дело, 2011. – 232 с.

4. Дементьев В. Догоняющее развитие через призму теории «длинноволновой» технологической динамики: аспект «окон возможностей» в кризисных условиях / В. Дементьев // Российский экономический журнал. – 2009. – № 12. – С. 34–48.

5. United Nations Development Programme, (2013). Education index. Human Development Reports. URL: http://hdr.undp.org/en/content/education-index. [Accessed 25 May 2016].

6. Національна модель неоіндустріального розвитку України: моногр. / Вишневський В. П., Збаразська Л. О., Заніздра М. Ю., Чекіна В. Д. та ін.; за заг. ред. В. П. Вишневського / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2016. – 519 с.

7. Dettmer, HW (1997). Goldratt's Theory of Constraints: A Systems Approach to Continuous Improvement. ASQC Quality Press, Milwaukee, WI.

8. Кушнірук Б. Без реформ економіці не уникнути примітивізації. Ламаймо нинішню парадигму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/economy

REFERENCES

1. Shvabii, K. (Ed.). (2018). Podatkova polityka derzhavy. Shche odyn velykyi kompromis [Tax policy of the state. Another big compromise] / K. Shvabii. – Kyiv: Alerta.

2. Pizhuk, O. (2020). Tsyfrova transformatsiia ekonomiky Ukrainy: obmezhennia ta mozhlyvosti [Digital transformation of the economy of Ukraine: limitations and opportunities] / O. Pizhuk. – Irpin: UDFSU.

3. Perez, K. (2011). Tehnologicheskie revolyutsii i finansovyiy kapital. Dinamika puzyirey i periodov protsvetaniya [Technological revolutions and financial capital. Dynamics of bubbles and periods of prosperity] (Trans. from the English) / K. Perez. – Moskva: Delo.

4. Dementiev, V. (2009). Dogonyayuschee razvitie cherez prizmu teorii «dlinnovolnovoy» tehnologicheskoy dinamiki: aspekt «okon vozmozhnostey» v krizisnyih usloviyah [Catching up development through the prism of the theory of "long-wave" technological dynamics: the aspect of "windows of opportunity" in crisis conditions] / V. Dementiev // Rossiyskiy ekonomicheskiy zhurnal, (12), 34–48.

5. United Nations Development Programme. (2013). Education index. Human Development Reports. URL: http://hdr.undp.org/en/content/education-index.

6. Vyshnevskyi, V. P., Zbarazska, L. O., Zanizdra, M. Iu., Chekina, V. D. at. al. (2016). Natsionalna model neoindustrialnoho rozvytku Ukrainy [National model of neo-industrial development of Ukraine] (ed. by V.P. Vyshnevskoho). Kyiv: NAN Ukrainy, In-t ekonomiky prom-sti.

7. Dettmer, HW (1997). Goldratt's Theory of Constraints: A Systems Approach to Continuous Improvement. ASQC Quality Press, Milwaukee, WI.

8. Kushniruk, B. Bez reform ekonomitsi ne unyknuty prymityvizatsii. Lamaimo nynishniu paradyhmu [Without reforms, the economy cannot avoid primitivization. Let's break the current paradigm]. URL: https://www.ukrinform.ua/economy.

O. Pizhuk, Doctor of Economics, Professor, University of the State Fiscal Service of Ukraine

Transformation of Ukraine's Fiscal Policy Through the Prism of Limitation Theory

The article offers the author's approach to the coverage of issues related to transformation of fiscal policy of the state through the prism of constraints theory. The article goal is to adapt the tools of "constraint theory", particularly the Conflict Resolution Diagram (CRD), to substantiate strategic decisions in transforming Ukraine's fiscal policy.

The methodological basis of the study is based on systematic and dialectical approach, general scientific and fundamental provisions of economics, elements of the constraint's theory. General and special methods of cognition of processes and phenomena related to the transformation of fiscal policy were used to achieve the goal.

To build a chart of conflict resolution in the use of fiscal tools, a key task was identified, which is to stimulate innovative development of industrial enterprises in Ukraine, producing products with high added value and identified a conflict of methods to ensure the necessary conditions for its resolution. The generated initial assumptions of the conflict resolution diagram allowed variants of optimal solutions that eliminate the controversial assumptions of the dilemma while providing the necessary conditions. One of such decisions was the introduction of a tax on operating income, which provides for the taxation of financial income. As a result of its introduction, we can have a positive fiscal impact and neutrality in financial decisions, as there are no incentives against financing investments through equity or taxation of retained earnings.

In general, the use of the tools of constraint theory - conflict resolution charts - in the implementation of effective fiscal policy of the state allowed: to determine the existence of the conflict that underlies the key problem; to resolve the existing dispute by developing solutions that manage to maintain a balance of interests of all parties; develop new, "revolutionary" ways to solve the problem; provide a logical explanation of the reasons for the problem; describe all the false assumptions underlying the hidden conflict and understand their connection to systemic issues.

Keywords: *fiscal policy, Conflict Resolution Diagram, theory of constraint, government regulation.*

Стаття надійшла до редколегії 5 листопада 2021 року